

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy Miejskiej K.

przeciwko Z. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 12 stycznia 2015 r. sygn. akt I C 1489/13

- 1. oddala apelację;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 3 600zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata L. Z. kwotę 2 700zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem wynagrodzenia kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego w postępowaniu apelacyjnym;**
- 4. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 2 700zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem wydatków wyłożonych ze środków budżetowych.**

SSA Barbara Górczanowska SSA Andrzej Struzik SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 511/15

UZASADNIENIE

Gmina Miejska K. w pozwie skierowanym przeciwko Z. K. (1) domagała się zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 78.065,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Dochodzona kwota stanowi 90-procentową bonifikatę od ceny nabycia lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...), udzieloną pozwanemu przez powodowa gminę przy sprzedaży tego lokalu w dniu 15 stycznia 2004 r. Strona powodowa wskazała, że pozwany sprzedał ww. lokal wkrótce po jego nabyciu, bo w dniu 29 stycznia 2004 r. oraz powołała się na przepis art. 68 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami, jako na podstawę dochodzonego roszczenia.

Kurator ustanowiony przez sąd dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego wniósł o oddalenie powództwa wskazując na konieczność zbadania przez sąd, czy nabywcy nie byli osobami bliskimi dla pozwanego oraz czy pozwany nie wydatkował uzyskanych ze sprzedaży środków na cele mieszkaniowe. Podniósł także, że obecne brzmienie art. 68 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami jest znacznie korzystniejsze dla pozwanego, niż obowiązujące w dacie zawarcia przedmiotowych umów, wprowadza bowiem dodatkowe przypadki wyłączające obowiązek zwrotu bonifikaty. Kurator pozwanego, odwołując się do zmiany wskazanego przepisu i upływu czasu, w którym powodowa gmina była beczynna, podniósł zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez stronę pozwaną w wypadku gdyby okazało się, że zachodzi jeden z wyjątków wprowadzonych do art. 68 ust. 2 już po zbyciu przedmiotowego lokalu przez pozwanego.

Wyrokiem z dnia 12 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 78.065,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, to jest odnośnie odsetek za okres od dnia wniesienia pozwu do dnia 4 stycznia 2015 r., zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 9.304 zł tytułem kosztów procesu, przyznał wynagrodzenie kuratorowi dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu części kosztów sądowych tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Uzasadniając powyższy wyrok sąd I instancji wskazał jako bezsporne: iż strony ustaliły w protokole rokowań z 10 grudnia 2003 r. wartość lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...) na 73.329 zł, wartość przynależnej do tego lokalu piwnicy na 2.147 zł i wartość związanego z tym lokalem udziału w nieruchomości gruntowej na 11.264,27 zł, że lokal ten został przez powodową Gminę Miejską K. sprzedany pozwanemu w dniu 15 stycznia 2004 r. za cenę 8.674,43 zł ustaloną przy zastosowaniu 90-procentowej bonifikaty, że w umowie wskazano na obowiązek zwrotu udzielonej bonifikaty w wypadku zbycia lokalu przed upływem 5 lat od dnia jego nabycia, o ile nabywca nie będzie osobą bliską zbywcy lub w wypadku wykorzystania lokalu w tym terminie na cele inne niż mieszkaniowe, a także na fakt poinformowania stron przez notariusza o treści art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami oraz że Z. K. (1) w dniu 29 stycznia 2004 r. sprzedał ww. lokal D. R. (1) i D. R. (2), zastępowanym przez pełnomocnika R. R. (1). Nadto na podstawie zeznań świadków D. R. i D. R. (2) sąd I instancji ustalił, że osoby te nie znają osobiście Z. K. (1), nie są z nim spokrewnione, jak też nie jest z nimi spokrewniony R. R. (1). Sąd wskazał, że pominął dowód z zeznań R. R. (1), gdyż kwestia braku pokrewieństwa pomiędzy sprzedającym i kupującymi została dostatecznie wyjaśniona zeznaniami nabywców lokalu. Sąd uzasadnił też swoje postanowienie o oddaleniu wniosku dowodowego z dokumentacji zgromadzonej we właściwym urzędzie skarbowym, na okoliczność ewentualnego zakupu przez pozwanego innej nieruchomości na cele mieszkaniowe, stwierdzając nieprzydatność tej okoliczności dla rozstrzygnięcia sprawy.

W swych rozważaniach Sąd Okręgowy powołał przepis art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w brzmieniu obowiązującym w dacie sprzedaży lokalu wskazując nań jako na podstawę roszczenia o zwrot bonifikaty. Ustalone fakty wskazują, że przesłanki roszczenia zostały zrealizowane. Sąd, odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, stwierdził, że nie ma podstawy do stosowania później obowiązujące regulacji, gdyż o tym czy dane zdarzenie stanowi naruszenie ustawowych ograniczeń w dysponowaniu nieruchomością i pociąga za sobą powstanie obowiązku zwrotu bonifikaty rozstrzygają przepisy obowiązujące w chwili istnienia tego zdarzenia. Zdaniem sądu I instancji brak jest również podstaw do uznania powództwa za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, gdyż to do wierzyciela należy wybór momentu, w którym zdecyduje się on żądać zwrotu świadczenia.

Okoliczność, że pozwany jest nieznanym z miejsca pobytu, czyni nieuprawnionym zarzut braku wezwania go do zwrotu bonifikaty. Jako podstawę orzeczenia o odsetkach sąd powołał art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 455 k.c. prezentując stanowisko, że odsetki należą się od daty otrzymania pozwu przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego, ale nie wcześniej niż od upływu miesiąca od daty publicznego ogłoszenia o ustanowieniu kuratora, gdyż dopiero od tego momentu pozwany pozostawał w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia.

Wyrok powyższy w części uwzględniającej powództwo oraz zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda koszty procesu zaskarżył pozwany zastępowany przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu. W apelacji skarżący zarzucił:

- naruszenie art. 214 w zw. z art. 224 k.p.c. poprzez nieodroczenie rozprawy w dniu 12 stycznia 2015 r. i zamknięcie przewodu sądowego pomimo doręczenia przed rozprawą pisemnego wniosku kuratora o odroczenie rozprawy, w którym wskazano uzasadnienie tego wniosku, co w konsekwencji doprowadziło do pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw;

- naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez bezzasadne pominięcie dowodu z zeznań świadka R. R. (1), podczas gdy był on osobą zamieszkującą w przedmiotowym lokalu i mającą bezpośredni związek z pozwanym, a charakter tego związku nie został dostatecznie wyjaśniony przez pozostałych świadków oraz przez brak zwrócenia się do urzędu skarbowego odnośnie odprowadzanego przez pozwanego podatku od czynności cywilnoprawnych dokonanych w latach 2004-2005;

- naruszenie art. 224 § 1 w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez brak ustalenia przez sąd z urzędu, czy pozwany uzyskał tytuł prawny do nieruchomości w celu mieszkalnym w ciągu roku od zbycia przedmiotowego lokalu;

- naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie, podczas gdy okoliczności sprawy dawały do tego podstawy, co doprowadziło w konsekwencji do uwzględnienia żądania, które stanowi nadużycie prawa i stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, szczególnie wobec braku dochodzenia roszczenia w trybie polubownym przez powoda.

W konkluzji skarżący domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania w zakresie od dnia 12 stycznia 2015 r. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa, zasądzenia od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów postępowania oraz przyznania wynagrodzenia należnego kuratorowi dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego lub też uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Skarżący domagał się także przeprowadzenia w postępowaniu apelacyjnym dowodów bezzasadnie jego zdaniem pominiętych przez sąd I instancji.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W toku postępowania apelacyjnego kurator dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego zawiadomił sąd o otrzymaniu z Wydziału Konsularnego Ambasady RP w L. informacji o adresie pozwanego dołączając nadesłaną pocztą elektroniczną korespondencję stwierdzającą, że Z. K. (2) figuruje w spisie wyborców z 2012 r. pod wskazanym w tej korespondencji adresem. Jakkolwiek pozwany ma na nazwisko (...)", a nie (...), to jednak mając na uwadze pełną treść korespondencji wskazującą, że dotyczy ona odpowiedzi na zapytanie o Z. K. (1), Sąd Apelacyjny uznając, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż w istocie jest to adres pozwanego, przesłał na ten adres zawiadomienie o rozprawie apelacyjnej. Dwukrotnie wysyłana korespondencja była zwracana przez pocztę brytyjską z adnotacją o niemożliwości doręczenia przesyłki, gdyż adresat nie zgłosił się po nią. W konsekwencji brak było podstaw do przyjęcia, iż adres pozwanego został w sposób pewny ustalony i nie zachodzi podstawa do dalszego jego reprezentowania przez kuratora.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 214 w zw. z art. 224 k.p.c., a w konsekwencji pozbawienia pozwanego możliwości obrony praw, nie jest zasadny. Przepis art. 214 § 1 k.p.c. nakazuje odroczenie rozprawy, jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. Mając

na uwadze obowiązków sądu przeciwdziałania przewlekaniu postępowania i dążenia do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu (art. 6 § 1 k.p.c.) przyjąć należy, że sąd ma obowiązek weryfikować istnienie i doniosłość wskazywanych przez strony lub ich pełnomocników przyczyn odroczenia rozprawy. Jakkolwiek niektórych z takich zdarzeń nie sposób udokumentować, to jednak ich precyzyjne określenie przez stronę daje sądowi możliwość oceny ich doniosłości. Tymczasem zgłoszony w piśmie z dnia 7 stycznia 2014 r. przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego wniosek o odroczenie rozprawy odwoływał się jedynie do „skomplikowanej sytuacji rodzinnej”, bez bliższego wskazania, na czym polega ta przeszkoda do uczestniczenia w rozprawie. Oczywistym dla sądu jest, że tego rodzaju sytuacje niekiedy dotyczą zagadnień bardzo osobistych. Niemniej jednak tak ogólnikowe podanie przyczyny niemożności stawiennictwa w sądzie uniemożliwia jakąkolwiek ocenę jej doniosłości. W konsekwencji sąd I instancji nie miał podstaw do przyjęcia, że zachodzą wskazane w art. 214 § 1 k.p.c. przesłanki do odroczenia rozprawy. Co więcej, podnosząc zarzut naruszenia powołanego przepisu kurator w żaden sposób nie przybliżył, na czym polegała przeszkoda ogólnikowo wskazana we wniosku o odroczenie rozprawy. Uniemożliwia to weryfikację przez sąd II instancji postawionego zarzutu i czyni ten zarzut bezpodstawnym.

Zarzuty naruszenia art. 217 § 3 w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 224 § 1 w zw. z art. 232 k.p.c. także są bezpodstawne. Apelujący, kwestionując pominięcie dowodu z zeznań świadka R. R. (1), wskazuje na możliwy związek jego osoby z pozwanym. Tymczasem okoliczność, czy taki związek istniał i jaki był jego charakter nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż R. R. (1) nie był nabywcą mieszkania sprzedawanego przez pozwanego, a jedynie pełnomocnikiem nabywców. Przepis art. 68 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami wyłączał obowiązek zwrotu bonifikaty w razie zbycia lokalu na rzecz osoby bliskiej, a nie w razie istnienia stosunku bliskości pomiędzy zbywcą i pełnomocnikiem nabywców. Kwestia, czy nabyte od pozwanego przez D. i D. R. (2) mieszkanie miało w rzeczywistości służyć R. R. (1), nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro nie był on jego nabywcą. Tymczasem przepis art. 227 k.p.c. stanowi, że przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia nie było także ewentualne przeznaczenie przez pozwanego ceny uzyskanej ze sprzedaży mieszkania na cele mieszkaniowe. Ta negatywna przesłanka obowiązku zwrotu bonifikaty została wprowadzona do art. 68 ustawy o gospodarce nieruchomościami dopiero po zawarciu przez pozwanego tak umowy nabycia, jak i zbycia lokalu mieszkalnego, zaś stanowisko sądu I instancji, o zastosowaniu powołanego przepisu w jego brzmieniu z daty czynności jest w pełni trafne i znajduje uzasadnienie w utrwalonej wykładni prawa, między innymi w powoływanym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r. sygn. II CSK 103/11. Zatem, stosownie do art. 227 k.p.c., fakt ten nie mógł być przedmiotem dowodu i zbędnym było zwracanie się do urzędu skarbowego, czy też pozyskiwaniu danych z ewidencji nieruchomości lub z ksiąg wieczystych, czy pozwany nabył następnie inną nieruchomość na cele mieszkaniowe.

Całkowicie bezzasadnym jest zarzut naruszenia art. 5 k.c. Nie sposób zarzutu takiego opierać na domysłach, że być może zbycie mieszkania przez pozwanego było spowodowane jego trudną sytuacją życiową, skoro jedyną podstawę takich dywagacji stanowi okoliczność, że pozwany nie jest już zameldowany w Polsce. Spektrum możliwych przyczyn wyjazdu pozwanego z kraju jest tak szerokie, że z powyższego faktu nie można wyprowadzać żadnych wniosków co do przyczyn sprzedaży lokalu, a tym bardziej budować na nim zarzutu mającego zniweczyć dochodzone roszczenie. Także okoliczność, że strona powodowa wystąpiła z powództwem dopiero w 2013 r., nie wzywając uprzednio pozwanego do zwrotu bonifikaty, nie może uzasadniać zarzutu nadużycia prawa podmiotowego. Ustawodawca daje dłużnikom możliwość uchylenia się od obowiązku świadczenia wprowadzając instytucję przedawnienia. W konsekwencji nie sposób przyjmować, że oczekiwanie z dochodzeniem roszczenia do czasu bezpośrednio poprzedzającego upływ przedawnienia i skorzystanie z przewidzianej prawem możliwości przerwania jego biegu miałyby stanowić nadużycie prawa. Brak jakiegokolwiek racjonalnej argumentacji do przyjęcia takiego wniosku. Ewentualne oczekiwanie z dochodzeniem roszczenia do takiego momentu, czy też brak wezwania dłużnika do dobrowolnego spełnienia świadczenia, tylko wtedy mogłoby prowadzić do nadużycia prawa, gdyby miało miejsce świadome wykorzystanie znanej wierzycielowi sytuacji dłużnika w celu uniemożliwienia mu obrony. W rozpoznawanej sprawie nie zachodzą żadne okoliczności pozwalające na przyjęcie takiej sytuacji.

Z powyższych przyczyn apelacja, jako bezzasadna, podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od pozwanego, jako strony przegrywającej sprawę, na rzecz strony powodowej kwotę odpowiadającą wynagrodzeniu pełnomocnika będącego radcą prawnym ustalonym w stawce minimalnej określonej przez przepisy § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu przy uwzględnieniu, że w pierwszej instancji sprawę prowadził inny radca prawny.

Na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej przyznano od Skarbu Państwa kuratorowi dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego wynagrodzenie za zastępowanie pozwanego w postępowaniu apelacyjnym odpowiadające wynagrodzeniu pełnomocnika będącego adwokatem ustalonym w stawce minimalnej określonej przez przepisy § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Kwotę tego wynagrodzenia, która zostanie tymczasowo wyłożona ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Sądu Okręgowego w Krakowie, nakazano ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa, stosownie do art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 i z art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSA Marek Boniecki SSA Andrzej Struzik SSA Barbara Górczanowska